

uporabil kot poseben motiv Longfellow v osmem spevu epa *Hiaratha*. V opombah bi bilo mesta ne samo za takšno tekstno zgodovino, ampak bi pri boljši ediciji eventualno bil naveden folklorni motiv sam in možna poglobljena interpretacija motiva. Namesto tega pa najdemo v opombah tu citirane knjige skoro izključno razlage, katerih vsebina nikdar ne presega duševnega nivoja desetletnega otroka: tako pri povesti »Pustolovec Kiviok«, kjer je v tekstu najpreje govora o »morskih ušeh«, nakar sledi razlaga, da je tu »mišljena najbrž posebna vrsta drobnih rakcev«. Takih opomb bi lahko navedel še celo vrsto.

Zaključna študija o indijanskih pravljicah (str. 180—181), ki jo je napisal prevajalec sam, je bežen in površen prikaz folklorne ameriških Indijancev. Avtor zbirke bi lahko povedal tu marsikaj zanimivega in poučnega, pa je to priložnost pustil praktično neizkoriščeno. Ob tej priliki bi med drugim lahko storil tudi zelo koristno delo, da bi podal vsaj kratek prikaz poznavanja folklorne Indijancev pri Slovencih, saj pri nas poznamo indijansko folkloro že več kot sto let, odkar je, leta 1857, izšla Baragova knjiga *Popis naovad in zaderžanja Indijanov Polnočne Amerike*. Indijanska folklorja je bila pri nas tako znana, da najdemo celo na panjskih končnicah prizore iz življenja ameriških Indijancev.² Navedel bi lahko tudi vrsto novejših slovenskih študij, ki omenjajo ali celo obširneje obravnavajo folkloro ameriških Indijancev.

Kot zaključek moremo reči, da je sam izbor tekstov sicer dober, da pa celotna zbirka ne zadovoljuje. V manjše napake, kot je prevod imena Blackfeet Indians s Črnokožci, se tu ne bi spuščal. Delo samo je sicer koristen prispevek na našem knjižnem trgu, vendar pa predstavlja istočasno tudi zamujeno priliko, kakršne bi si mi Slovenci pri naših omejenih publicističnih možnostih v tej obliki raje ne privoščili.

Janez Stanonik

Drobnjaković Borivoje, Etnologija naroda Jugoslavije. Prvi deo. Beograd 1960. Naučna knjiga, 8°, 261 str.

Pokojni profesor etnologije na beograjski univerzi B. Drobnjaković je za T. Dorđevićem in J. Erdeljanovićem pripravil tretji učbenik za slušatelje etnologije in zlasti izpopolnil Erdeljanovićevega, ki je bil za področje Južnih Slovanov preozek. Drobnjaković je novi učbenik razdelil v dva dela; drugega je namenil materialni in duhovni kulturi Jugoslovanov, tako da obsega pričujoči prvi del splošno jugoslovansko etnološko podobo in vsebuje razvoj etnološke znanosti pri Jugoslovanih, prebivalstvo sedanje Jugoslavije pred naselitvijo Slovanov na Balkanski polotok, oris kulture Slovanov v njihovi pradomovini, preseljevanje Slovanov iz pradomovine v Srednje Podonavje in na Balkanski polotok, meje, število in narodnostno stanje prebivalstva sedanje Jugoslavije, etnično preteklost Jugoslovanov, njihova etnična imena, antropološke lastnosti, načine sporazumevanja in pisanje, ljudske običaje in praznovanje.

Drobnjakovićev prvi del učbenika etnologije jugoslovanskih narodov ima splošni značaj, s katerim sledi zlasti Niederlu in novejšim ruskim pisateljem od Deržavina do Udalcova. V ospredju običajev pa stoji področje osrednje in vzhodne Jugoslavije, se pravi področje kulturne gravitacije Beograda, tako da stoji zahod — razen Dalmacije — v ozadju, kar je zlasti očitno pri vrednotenju etnološkega dela Ljubljane, ko ni upoštevano n. pr. delo Slovenske akademije znanosti in umetnosti z njenim inštitutom za slovensko narodopisje, ali v Zagrebu, kjer je izostal klasični zbiratelj etnološkega gradiva in ustanovitelj etnografskega muzeja S. Berger, ali v Ptujju, kjer Drobnjaković še vzdržuje tezo o staroslovenskem svetišču. Nejasno tudi izstopa iz prvega dela razlika med kulturo starih Slovanov v pradomovini in pa v novi, saj je gotovo zelo važen vpliv antično kultiviranega starejšega prebivalstva na nove prišleke in pa

² Gorazd Makarovič, Poslikane panjske končnice, Ljubljana 1962, str. 110—111.

splošna ljudska kultura ter kultura višjih, zlasti fevdaliziranih slovanskih družbenih plasti, ki se obravnavajo kot etnološke prvine. Daljnosežno je n. pr. izvajanje iz obćeslovanskega izraza gnoj, da so stari Slovani že gnojili svoja polja z živalskimi iztrebki, nejasna je omemba reke Stire na Severnem Stajerskem ali plemena Suzelcev na Južnem Stajerskem. Rekonstrukcija zgodnje-srednjeveške slovanske hiše M. Garašanina in J. Kovačevića s štirikapno streho je najmanj problematična, ker do danes še ni nikjer dokumentirana; gibljive listinske dokazane hiše Slovencev pri Kremsmünstru pa manjkajo. Podcenjujejo se mongoloidni antropološki elementi, ker so upoštevani le v Povardarju, Južnem Pomoravju in Sopluku, ne pa tudi v Srednjem Podonavju, kjer so n. pr. v Podravju ali Pomurju mnogokje očitni. Med simboličnimi znaki manjkajo gotovo važni mejniki. Najvišje se je Drobňaković povzpел z običaji, ki jih pojmuje za ljudski družbeni zakon in kot takega posrečeno vzporeja z družbeno pomembnostjo konfesije, kjer je prišel v nasprotje zlasti s krščanstvom in se z njim razvijal ali tudi ohranjeval. Običaji so predstavljeni v sestavu rodbinskega življenja od pozdrava in rojstva pa do poroke in pogreba ob smrti, v sklopu domačega življenja v hiši ter pri delu za družino, nadalje v letnih običajih skupaj s konfesionalnimi in končno kot pravi osrednji ljudski običaji, ki vključujejo tudi zadruge. Posebno mesto zavzema krstna slava, zaključuje pa prvi del učbenika poglavje o praznoverju z animizmom, moro, vilami in čarovništvom, pojmovanjem o duši in posmrtnem življenju, volkodlakih, verovanju in bajanjih.

Drobňaković je imel pri pripravljanju učbenika težko delo zaradi razdrobljenih virov in njihove samo delne preglednosti. Zaradi tega je zajel samo najbližje in najbolj dosegljive ter pripravil učbenik prav samo za beograjsko univerzo, ker ni enakomerno zajel vseh področij Jugoslavije. Tudi so odtisi slik slabi, nekateri celo zelo slabi in tisk je povprečen. Precejšnja slabost učbenika je pomanjkanje njegove kartografske opreme, ki popolnoma manjka, a je nujno pedagoško in znanstveno dopolnilo vsakega in tako tudi visokošolskega učbenika.

Franjo Baš

Seljačke obiteljske zadruge. I. Izvorna grada za 19. i 20. stoljeće. Publikacije etnološkog zavoda filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. 3, 8°, 45 str.

Rodbinske zadruge so važen vir za rodbinsko pravo, ki je etnosociološko urejalo gospodarstvo zlasti s poljedelstvom in živinorejo v patriarhalnih kulturah na vsem evropskem Jugovzhodu in z njimi tudi Južnih Slovanov. Zaradi tega je razumljivo, da je literatura o rodbinskih zadrugah zelo stara in številna, saj je bila zadruga in z njo povezana vprašanja pogosta naloga, s katero so univerze v Srednji Evropi še pred temeljnimi študijami zlasti B. Bogišića dobile vpogled v nadrobno združeno podobo preko jugoslovanskih visokošolcev z njihovimi diplomskimi deli ali disertacijami. Izročilu srednje-evropskih univerz je sledilo tudi vseučilišče v Zagrebu, ko je smotrno začelo 1928 v tedanjem Etnološkem seminarju popisovati še žive zadruge z njihovim sestavom, številom in odnosi članov, imovino, gospodarjenjem, porabo, delitvijo dela, združniškim redom itd. Danes nadaljuje delo etnološkega seminarja etnološki zavod filozofske fakultete univerze v Zagrebu z izdajanjem izvirnega gradiva o zadrugah 19. in 20. stoletja, kar ga je do danes zbral. Prvi ustrezní zvezek je uredil M. Gavazzi in obravnava posamezne zadruge pod Troglavom (Duvňjak-Pilipčević), v Liki (Ivčević-Hečimović), Vučjaku pri Karlovcu (Veliki Lucijanići), Ruškovcu pri Bjelovaru (Dragančan) in v okolici Brčkega (v vasi Vidovice). Raziskovalci (Fr. Nemeč, M. Hečimović-Sesulja, Vj. Jurmić, M. Matošin, St. Janjić) podajajo zadruge z imovino, se pravi s stavbami in opremo, zemljo in živino, gospodarjenjem, dolžnostmi združnih članov od starešine do tujcev, dnevni red življenja poedincev, delitev zadruge in z razlago v opombah, tako da podajajo opisi smotrno spomeniško inventarizacijo zadrug.